

Asiakirjan ovat allekirjoittaneet

Nimi	Tunnistautuminen	Aika
KARL MIKAEL HANSSON NORDSTRÖM	Telia Tunnistus	16.04.2024 21:03:52 UTC+03:00

Tämä dokumentti on sähköisesti allekirjoitettu

Sisällys: - Kansilehti (1 sivu)
- Alkuperäinen dokumentti (9 sivua)

Kansilehden sivu 1/1

Isojoen kunta

PL 23

64901 Isojoki

kunnanhallitus@isojoki.fi

Viite: Isojoen kunnan kuulutus 12.2.2024 (lausuntojen viimeinen jättöpäivä 12.4.2024, pyydetty lisäaikaa lausunnolle 16.4.2024 asti)

Metsähallituksen lausunto Surmankeitaan tuulivoimapuiston Natura-arvioinnista, CPC Surmankeidas Oy, Isojoki

Isojoen kunta on kuuluttanut kunnan alueelle sijoittuvan Surmankeitaan tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksen sekä hankkeen tuulivoimayleiskaavaaluonnoksen. Hankealue sijaitsee Isojoen Rimpikankaan alueella noin 5 km Isojoen keskustaajamasta länteen. Hankkeesta vastaava on CPC Surmankeidas Oy.

Hankkeessa tuulivoimapuiston osalta tarkastellaan kolmea hankevaihtoehtoa:

- Uusia tuulivoimaloita ei rakenneta (VE0)
- Hankealueelle rakennetaan yhteensä 22 uutta tuulivoimalaa (VE1)
- Hankealueelle rakennetaan 9 uutta tuulivoimalaa (VE2)

Suunniteltujen tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 280 metriä, arvioitu yksikköteho noin 6–10 MW ja hankkeen kokonaisteho noin 54–220 MW. Sähkönsiirron osalta hankkeessa tarkastellaan vaihtoehtoa, jossa hankealueelta rakennetaan 110 kV ilmajohto liityntäpisteeseen, joka sijaitsee hankealueen länsipuolella rakennettavalla Arkkukallion sähkönasemalla (SVE).

Osana hankkeen YVA-menettelyä hankkeesta on laadittu luonnonsuojelulain 35 § mukainen arviointi hankkeen vaikutuksia Hanhikeitaan Natura-alueeseen (FCG Finnish Consulting Group Oy, 31.1.2024). Hanhikeidas (FI0800026, SAC/SPA) on valtakunnallisesti merkittävä ja edustava keidassuo, joka kuuluu myös valtakunnalliseen soidensuojeluohjelmaan. Natura-alueen suojeluperusteisiin kuuluvat luontodirektiivin luontotyypit 3260, 7110, 7140, 9010 ja 91D0, luontodirektiivin liitteen II lajeista liito-orava sekä kaikkiaan 25 lintudirektiivissä mainittua lintulajia. Natura-alueen suojeluperusteena on erityisesti suo- ja kosteikkoalueille ominaisia lintulajeja.

Hanhikeitaan Natura-alue on lähes kokonaan valtion omistuksessa luonnonsuojeluun varattuna alueena, ja sen suojelu tullaan toteuttamaan lakisääteisenä luonnonsuojelualueena. Metsähallitus lausuu asiasta Natura-alueen haltijaviranomaisena sekä alueen suojelusta, hoidosta ja käytöstä vastaavana tahona.

Metsähallitus on tutustunut Hanhikeitaan Natura-alueesta laadittuun Natura-vaikutusten arviointiin ja esittää siitä lausuntonaan seuraavaa:

Lähtöaineistojen riittävyys

Hanhikeitaan Natura-arvioinnin pohjana on käytetty Natura-lomakkeen lisäksi mm. ilmakuvia, SYKEN avoimia aineistoja, Natura-alueiden biotooppikuviotietoja sekä Suomen lajitietokeskuksen lajihavaintoaineistoja. Lisäksi arvioinnissa on hyödynnetty FCG:n hankealueella vuonna 2021 toteuttamia luontoselvityksiä. Metsähallitus pitää lähtöaineistojen kuvausta Natura-arvioinnissa puutteellisena, sillä siinä ei avata tarkemmin maastoselvitysten laatua, kohdentumista, ajankohtia tai kokonaistuntimääriä eikä sitä, ovatko luontoselvitykset kohdistuneet yksinomaan tuulivoima-alueelle vai onko niitä tehty myös arvioitavalla Natura-alueella. Ainoa YVA-selostuksen liitteistä löytyvä maininta Natura-alueella tehdyistä selvityksistä koskee petolintutarkkailua, mutta senkin osalta tiedot ovat ristiriitaisia: päiväpetolintuseurantareportin (YVA-selostuksen liite 7, FCG 26.2.2024) mukaan petolintujen stajauspiste on sijainnut Natura-alueen ulkopuolella keskellä Surmankankaan hankealuetta, kun taas luontoselvityksen (YVA-selostuksen liite 4, FCG 31.1.2024) kuvan 3 perusteella petolintuseurantaa olisi tehty kahdessa pisteessä, joista toinen sijaitsee Hanhikeitaan Natura-alueen eteläreunalla.

Metsähallitus huomauttaa, että Hanhikeitaan Natura-alueen SDF-lomakkeen ja Natura-alueesta laaditun Natura-alueen tilan arvioinnin (NATA) mukaan tiedot esimerkiksi tuulivoiman vaikutuksille varsin herkän kaakkurin esiintymisestä alueella ovat huonot. Tästä huolimatta lajin pesintää Natura-alueella tai lentosuuntia ruokailualueille ei ole Natura-arvioinnin yhteydessä selvitetty, vaikka lähin kaakkurille soveltuva pesimälampi sijoittuu Natura-alueella vain 1300 metrin etäisyydelle suunnitellusta tuulivoimalasta. On huomattava, että SDF-lomakkeella kaakkuri on yksi niistä neljästä suojeluperustelulajista, joiden valtakunnallisen suojelun kannalta Hanhikeitaan Natura-alue on luokiteltu hyvin tärkeäksi alueeksi.

Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Natura-arvioinnin tulee perustua ajantasaisiin ja riittäviin tietoihin alueen suojelun perusteena olevista lajeista ja luontotyypeistä (mm. asiat C-127/02, C-43/10). Natura-arvioinnissa todetaan, että arvioinnin merkittävimmät epävarmuustekijät kohdistuvat Natura-alueen nykytilaan ja siellä elävien eläinten esiintymiseen, populaatiokokoon ja pesäpaikkoihin, jotka eivät ole kattavasti tiedossa. Metsähallitus yhtyy käsitykseen ja toteaa, että Hanhikeitaan Natura-alueen suojeluperustelajeihin kohdistuvat linnustoselvitykset olisivat merkittävästi pienentäneet tiedon puutteesta johtuvia epävarmuustekijöitä hankkeen vaikutusten arvioinnissa.

Hankkeen vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteena oleviin lajeihin

Tuulivoimasuunnittelun lähtökohtana on, ettei voimaloita sijoiteta linnustoarvojen kannalta tärkeille alueille. Koska Hanhikeidas on pesimälinnustoltaan arvokas SPA-alue, joka lisäksi sijoittuu linnuston valtakunnalliselle päämuuttoreitille, Metsähallituksen näkemys on, että linnustovaikutusten arviointi pitäisi tehdä erittäin huolellisesti, suojeluperustelajeista koottuun ajantasaiseen ja riittävään tietoon perustuen ja varovaisuusperiaate huomioiden. Surmankeitaan hankkeessa lähimmät tuulivoimalat sijoittuvat vain 400 metrin päähän Natura-alueen etelärajasta. Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että esimerkiksi alueen suojeluperusteena oleville lirolle, kurjelle ja kapustarinnalle soveltuvia habitaatteja tavataan Hanhikeitaan Natura-alueella lähimmillään vain 600 m päässä suunnitelluista tuulivoimaloista, ja kirjallisuuden perusteella avointen suoalueiden kahlaajiin kohdistuvat häiriövaikutukset ovat paikoin ulottuneet noin 500–1000 m etäisyydelle tuulivoimaloista. Arvioinnissa ei ole otettu kantaa siihen, pesiikö häiriöalueella suojeluperustelajeja, eikä lajien pesäpaikoista ole tietoa.

Suurikokoisilla, laajalti liikkuvilla lajeilla tuulivoimaloiden vaikutukset voivat ulottua huomattavasti laajemmalle. Esimerkiksi Hanhikeitaan suojeluperustelajin kurjen tiedetään olevan erityisen altis törmäyksille suuren kokonsa ja lentotapansa vuoksi, ja joidenkin tutkimusten mukaan tuulivoiman haittavaikutukset kurkilajeihin voivat ulottua usean kilometrin päähän (Tolvanen ym. 2023).

Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että Natura-arvioinnin mukaan peräti 22 lajille Hanhikeitaan Natura 2000 -alueen suojeluperusteena olevista 25:sta lintudirektiivin lajista aiheutuu tuulivoimahankkeesta joko kohtalaisia tai vähäisiä kielteisiä vaikutuksia. Tähän joukkoon lukeutuvat kaikki alueella pesivät suojeluperustelajit. Ainoastaan alueilla vain muuttoaikaan vähälukuisena esiintyviin mustapyrstökuiiriin, lapintiiraan ja tundrakurmitsaan hankkeesta ei arvioida aiheutuvan

vaikutuksia. Metsähallitus korostaa, että vaikka hankkeen tai suunnitelman vaikutukset eivät olisi mihinkään suojeluperusteena olevaan luontotyyppiin tai lajiin yksinään merkittäviä, vähäiset tai kohtalaiset vaikutukset moneen luontotyyppiin tai lajiin saattavat vaikuttaa alueen ekologiseen rakenteeseen ja toimintaan kokonaisuutena. Metsähallituksen käsityksen mukaan arvioinnissa on jätetty käsittelemättä lähes kaikkiin suojeluperustelajeihin kohdistuvien vähäisten ja kohtalaisten heikennysten kumuloituvat vaikutukset Natura-alueen rakenteeseen ja toimintaan.

Pohjanmaan liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto ja Keski-Pohjanmaan liitto teettivät vuonna 2022 maakuntakaavoituksen taustaksi Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan tuulivoimaselvityksen, jonka liitteenä on arviointi potentiaalisten tuulivoima-alueiden Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista (Sitowise Oy 23.12.2022). Arvioinnin merkittävimpänä lopputuloksena on se, että maakuntakaavalla voi olla merkittäviä linnustovaikutuksia kahden Natura 2000 -alueen, Haapakeitaan ja Hanhikeitaan, suojeluperusteisiin. Näiden Natura-alueiden koskemattomuuteen kohdistuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia ei kyseisen arvioinnin mukaan voitu tämän takia sulkea pois. Hanhikeitaan Natura-alueen linnustolle merkittäviä häiritseviä vaikutuksia arvioitiin aiheutuvan viereisen potentiaalisen tuulivoima-alueen häiriövaikutuksesta, estevaikutuksesta ja törmäysriskistä. Haittojen lievennystoimenpiteenä Natura-arvioinnissa ehdotetaan kyseisen Hanhikeitaan Natura-alueen viereen sijoittuvan potentiaalisen tuulivoima-alueen rajauksen pienentämistä olennaisesti Natura-alueen lounaispuolelta, jotta vähennettäisiin mm. kaakkurin, kurjen ja joutsenen törmäysriskiä ja tuulivoimaloiden estevaikutusta lajien todennäköisessä lentosuunnassa länsilounaassa. Lisäksi Natura-alueen kaakkoispuolella sijaitsevan Rimpikeitaan alue ehdotettiin poistettavaksi potentiaalisesta tuulivoima-alueesta lukuisiin suojeluperustelajeihin (mm. kahlaajat, pöllöt, haukat, sensitiivinen laji) kohdistuvien häiriövaikutusten ja törmäysriskin vuoksi. Parhaillaan julkisesti nähtävillä olevassa Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaehdotuksessa Hanhikeitaan Natura-alueen vieressä sijaitsevaa potentiaalista tuulivoimala-aluetta onkin pienennetty kyseisten lievennysehdotusten mukaisesti. Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että Surmankeitaan tuulivoimahankkeessa tuulivoimaloita on sijoitettu juuri niille alueille, jotka maakuntakaavaehdotuksessa on rajattu tuulivoima-alueen ulkopuolelle Hanhikeitaan Natura-alueen suojeluperustelinnustoon kohdistuvien häiritsevien vaikutusten vuoksi. On huomattava myös, että iso osa hankkeen tuulivoimaloista sijoittuu maakuntakaavaehdotukseen merkityn tuulivoima-alueen ja Hanhikeitaan Natura 2000 -alueen eteläreunan väliin jätetyille leveälle suojavyöhykkeelle. Kaikkiaan siis Surmankeitaan suunnitellut tuulivoimalat sijaitsevat paljon lähempänä Hanhikeitaan Natura-aluetta kuin maakuntakaavaehdotuksen potentiaalinen tuulivoima-alue, ja

lisäksi voimaloita on sijoitettu linnuston kannalta kriittisimmille Natura-alueen lounais- ja kaakkoispuolella.

Huolimatta siitä, että maakuntakaavaehdotuksen tuulivoima-alue on huomattavasti suppeampi kuin Surmankeitaan hankealue, potentiaalisten tuulivoima-alueiden Natura-arviossa arvioidaan, että alueelle rakennettavista tuulivoimaloista aiheutuu hankekohtaiset lievennystoimet huomioidenkin vähäisiä tai kohtalaisia heikentäviä vaikutuksia lähes kaikkiin Hanhikeitaan Natura-alueen suojeluperustelintulajeihin. On huomattava, että potentiaalisten tuulivoima-alueiden Natura-arviossa lähtökohtana on pidetty vähintään 500 metrin etäisyyttä Natura-alueen rajan ja tuulivoimaloiden välillä, kun Surmankeitaalla lähimmät tuulivoimalat sijoittuvat 400 metrin päähän Hanhikeitaan Natura-alueesta.

Metsähallitus huomauttaa, että potentiaalisten tuulivoima-alueiden Natura-arviossa Hanhikeitaan Natura-alueen viereiselle tuulivoimahankkeelle esitetään hankekohtaiseksi lintuihin kohdistuvien vaikutusten lievennyskeinoksi etenkin sekä paikallisten että kauemmas suuntautuvien lentoreittien selvittämistä ja huomioimista suunnittelussa. Surmankeitaan Natura-arvioinnissa suojeluperustelintulajien lentoreittien tunnistaminen on puutteellista ja perustuu lähinnä karttatarkastelun perusteella tehtyyn arvailuun ja siihen, onko hankealueella Natura-alueen ulkopuolella tehtyjen luontoselvitysten aikana nähty ko. lajia.

Edellä mainittu huomioiden Metsähallitus ei Natura-arviossa esitetyn perusteella voi yhtyä Natura-arvioinnin johtopäätöksiin siitä, että hankkeesta aiheutuvat vaikutukset alueen suojeluperustelinnustoon olisivat yhteisvaikutukset huomioiden korkeintaan kohtalaisia.

Metsähallitus pitää selkeänä puutteena sitä, että Natura-arviossa ei ole millään lailla tarkasteltu sitä, poikkeavatko hankevaihtoehtojen VE1 ja VE2 vaikutukset toisistaan suhteessa Natura-alueen suojeluperusteisiin. Lisäksi Metsähallitus toteaa, että tuulivoimahankkeen sähkönsiirto ja sen vaikutukset Natura-alueen suojeluperusteena olevaan linnustoon on kuvattu täysin puutteellisesti. Hankekuvauksesta ei ilmene voimajohdon korkeus tai pituus, johtokäytävän leveys eikä se, sijoittuuko sähkönsiirto jo olemassa olevaan johtokäytävään, vaikka tiedot ovat olennaisia esimerkiksi törmäysriskiä arvioitaessa.

Yhteisvaikutukset

Natura-arviointia koskevan säännöksen mukaan vaikutukset suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin tulee arvioida yksin ja yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan arvioinnissa on asianmukaisesti tunnistettu lähiympäristön olemassa olevat ja suunnitellut tuulivoimapuistot keskeisiksi yhteisvaikutuksia aiheuttaviksi hankkeiksi.

Surmankeitaan osalta yhteisvaikutusten arviointi on aivan olennainen osa Natura-arviointia, sillä tuulivoimahankkeella on jo yksistäänkin huomattavat vaikutukset alueen suojeluperusteena olevaan lintulajistoon. Keskeistä on myös se, että toteutuessaan alueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet tulevat yhdessä Surmankeitaan kanssa ympäröimään Natura-alueen kolmelta ilmansuunnalta, jolloin linnuston kannalta tärkein länsi-lounaan suunta on Natura-alueelta katsottuna kokonaan suljettu. Edellä mainittuun nähden hankkeiden yhteisvaikutusten käsittely jää Natura-arviossa hyvin kevyeksi ja osin epäselväksi. Esimerkiksi Surmankeitaan hankkeen heikentävät vaikutukset kurkeen arvioidaan jo yksistään kohtalaisiksi, ja myös kurkeen kohdistuvat yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa on arvioitu kohtalaisiksi. Jää epäselväksi, miksi jo yhdestä tuulivoimahankkeesta aiheutuvien kohtalaisten vaikutusten merkittävyys ei nouse kohtalaisiksi arvioitujen yhteisvaikutusten johdosta.

Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että yhteisvaikutusten arvioinnissa linnustoon kohdistuvia haittoja käsitellään lähinnä vain törmäysriskin kannalta. Metsähallituksen näkemyksen mukaan Hanhikeitaan Natura-alueella erittäin merkittäväksi nouseva väistämisaikutus jää käsittelemättä. Suunnitteilla olevien tuulivoimahankkeiden toteutumisen jälkeen Hanhikeitaan Natura-alue jää tuulivoimaloiden ympäröimään pussiin, joka aukeaa ainoastaan idän ja pohjoisen suuntaan. Pitkiä ruokailu- ja saalistuslentoja tekevien suojeluperustelajien (kaakkuri ja sensitiivinen laji) ravinnonhakualueet sijaitsevat Natura-arvioinnin mukaan pääasiassa merellä päin lännessä, ja jos Natura-alueella pesivät linnut länteen suuntautuvilla saalistus- ja ruokailulenkoilla väistävät tuulivoima-alueita, joutuvat ne potentiaalisesti tekemään todella pitkiä ylimääräisiä kierroksia. Tämän aiheuttaman energian- ja ajanhukan merkitystä lintujen pesimämenestykseen tai pesäpaikkojen valintaan ei Natura-arvioinnissa käsitellä juuri lainkaan. Metsähallitus kiinnittää huomion siihen, että yksin Surmankeitaan hankkeen vaikutukset edellä mainittuun sensitiiviseen lajiin on arvioitu kohtalaisiksi.

Metsähallitus korostaa, että esimerkiksi tuulivoiman haittavaikutuksille varsin herkkien kaakkurin ja sensitiivisen lajin koko kanta Hanhikeitaan Natura-alueella koostuu ehkä

vain yhdestä pesivästä parista, jolloin vaikutukset voivat etenkin varovaisuusperiaate huomioden herkästikin nousta merkittäviksi.

Lieventämistoimet

Lieventävien toimenpiteiden tarkoituksena on minimoida tai poistaa kielteiset vaikutukset, joita hankkeen toteuttamisesta todennäköisesti aiheutuu. Natura-arvioinnissa lieventävinä toimenpiteinä mainitaan tuulivoimaloiden alaosien maalaaminen tummaksi teeren törmäysriskin pienentämiseksi. Lisäksi on mainittu kamera- ja tutkajärjestelmät, joilla voidaan vähentää suurten lintujen törmäysriskiä, mutta Natura-arvion mukaan niille ei ole tarvetta, koska arvioinnin kannalta olennaisimmalle lajille (sensitiivinen laji) ei kohdistu törmäysriskiä. Jää epäselväksi, miksi tässä yhteydessä ei huomioida esimerkiksi kurkea, jonka päämuuttoreitille hanke sijoittuu, ja jonka törmäysriski on arvioitu kohtalaiseksi.

Metsähallitus toteaa, että linnustolle tärkeään Natura-alueeseen kiinni sijoittuvan tuulivoimahankkeen Natura-arvioinnissa tuulivoimaloiden sijoittelua tulisi tarkastella aivan keskeisenä haittavaikutusten lievennyskeinona. Hanhikeitaan Natura-arvioinnissa voimaloiden sijoittelua koskevat lievennystoimet on esitetty ylimalkaisesti eikä arvioinnissa täsmennetä, mihin suojeluperustelajeihin lievennystoimet vaikuttaisivat ja mikä niiden vähentävä vaikutus olisi. Metsähallitus korostaa, että vaikutusten merkittävyys Natura-arvioinnissa pitää arvioida sekä ilman lieventäviä toimenpiteitä että lieventävien toimenpiteiden kanssa.

Seuranta

Natura-arvioinnissa suositellaan tuulivoimaloiden rakentamisen jälkeistä lintujen lentoreittien ja törmäysvaikutusten seurantaa sekä Hanhikeitaan Natura-alueella pesivän ja levähtävän linnuston laji- ja yksilömäärien seurantaa. Pesivän ja levähtävän lajiston osalta seuranta tulisi Natura-arvioinnin mukaan aloittaa hyvissä ajoin ennen tuulivoimarakentamista, jotta näistä saadaan käsitys ennen rakentamistoimia. Metsähallitus toteaa, että edellä mainitut selvitykset olisi ollut hyvä aloittaa jo ennen Natura-arviointia, jotta arvioinnin pohjaksi olisi saatu riittävät ja asianmukaiset tiedot alueen suojeluperusteista.

Metsähallituksen käsitys Natura-arvioinnin johtopäätöksistä

EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan Natura-arvioinnissa ei saa olla aukkoja, ja siinä pitää olla täydellisiä, täsmällisiä ja lopullisia toteamuksia ja päätelmiä, joilla voidaan hälventää kaikenlainen perusteltu tieteellinen epäily suunniteltujen töiden vaikutuksista (mm. tuomiot C-441/17, C-258/11). Metsähallitus katsoo, että

Hanhikeitaan Natura-arvioinnin asianmukaisuudessa on edellä lausunnossa kuvattuja puutteita erityisesti suojeluperustelinnustoon kohdentuvien vaikutusten sekä hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin osalta.

Laaditun arvioinnin perusteella ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan voida varmistua siitä, ettei toiminnasta hankkeiden yhteisvaikutukset huomioiden aiheudu merkittäviä heikennyksiä alueen suojeluperusteena olevalle lintulajistolle.

Lausunnon on koostanut Luontopalvelujen maankäytön erityisasiantuntija Pauliina Kulmala.

Viitteet Tolvanen, A., Routavaara, H., Jokikokko, M. & Rana, P. (2023). How far are birds, bats, and terrestrial mammals displaced from onshore wind power development? – A systematic review. *Biological Conservation*, 288

Turussa 16.4.2024

Mikael Nordström
Asiointijohtaja
Metsähallitus, luontopalvelut

Tiedoksi Metsähallitus
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus

16.4.2024

MH 1586/2024